

Калюжна Т.Г.

*к.філос.н. провідний науковий співробітник
відділу андрагогіки Інститут педагогічної
освіти і освіти дорослих ім. І. Зязюна
НАПН України, Київ, Україна*

ЗАКОНОМІРНОСТІ ПРОФЕСІОНАЛІЗАЦІЇ ПЕДАГОГІЧНОГО ПЕРСОНАЛУ ЗАКЛАДІВ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Глобальні зміни у різноманітних сферах життєдіяльності людини та створює численні виклики, які спонукають професіоналів до активної участі в інноваційних перетвореннях, а запорукою виживання людства стає творча, креативна діяльність особистості. Такою особистістю має стати викладач закладу післядипломної педагогічної освіти, весь педагогічний персонал закладу має забезпечити потреби слухачів у їх професійно-творчому розвитку. Професіоналізація педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти є нагальним позачерговим завданням системи сучасної освіти. На сьогодні проблема формування професійного викладача-андрагога закладу післядипломної педагогічної освіти, який володіє андрагогічною та акмеологічною компетентністю, готовністю до впровадження нових технологій, креативністю, вмінням вести інноваційну, експериментальну та дослідницьку роботу потребує позачергового вирішення.

У професіоналізації педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти невід'ємною складовою є психолого-педагогічна підготовка, яка є основою їх професійного розвитку і передбачає формування загальнолюдських і ціннісних орієнтацій, комунікативних знань і умінь, професійних компетенцій у сфері теорії вищої освіти й навчання. Як зазначає М. Скрипник, [3] психолого-педагогічна підготовка для розвитку професіоналізму науково-педагогічного працівника є органічною єдністю загального, особливого й одиничного. Як загальне вона відображає закономірності неперервної освіти і є складовою післядипломної педагогічної освіти; як особливе – має свою специфіку, зумовлену психолого-педагогічними аспектами діяльності науково-педагогічного працівника за різними науковими галузями, необхідністю здійснювати науково-освітній вплив у професійній діяльності; як одиничне – відображає залежність психолого-педагогічної підготовки від сформованої системи практично-орієнтованих форм інтелекту («real-world» intelligence) викладачів, а також наголошує на наданні психолого-педагогічній підготовці науково-педагогічних працівників культурологічного характеру та ознак системності, що передбачає розробку інтегрально-праксеологічного підходу.

Отже, професіоналізація педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти здійснюється відповідно філософським, психолого-педагогічним законам і закономірностям, що являє собою неперервний, динамічний, поетапний, інтегративний процес професійного формування і вдосконалення фахівця за індивідуальною освітньою траєкторією, що забезпечує загальне та професійне становлення професіонала, його здатність до інноваційно перетворювальної творчої діяльності.

У професіоналізації педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти найбільшого успіху можна досягти, якщо організувати і здійснювати цей процес на основі закономірностей навчання дорослих – суттєвих, об'єктивних, повторюваних зв'язків і залежностей, які виявляються у процесі навчання дорослих. Як зазначає науковець Л. П'янківська, [2] важливу роль у професійній діяльності займає мотивація. Вона є важливою і незамінною умовою ефективного виконання професійних завдань і досягнення поставлених цілей. Саме мотивований фахівець здатний перебороти перешкоди у вирішенні поставлених перед ним задач. Здатність самостійно отримувати необхідні знання й творчо їх застосовувати у діяльності, мати інтерес, внутрішню установку на досягнення ефективності результату й почуття власної відповідальності за результати власної праці – сприяють його саморозвитку й кар'єрному зростанню. При досягненні викладачем закладу післядипломної педагогічної освіти певного рівня професіоналізації, при проходженні курсів підвищення кваліфікації, досягнення певного соціального статусу та добробуту цілі та мотиви професіоналізації зазвичай змінюються, але при цьому мотив досягнення залишається найголовнішим.

Набуття педагогічним персоналом закладів післядипломної педагогічної освіти важливих професійних рис залежить від індивідуальних особливостей викладача. Ця закономірність, відмічає А.

Марчук, [1] акумулює усі зв'язки і залежності у процесі навчання дорослих й ґрунтується на них. Вона вказує на важливість врахування у навчанні більш широкого спектра відмінностей й індивідуального, й особистісного характеру. До індивідуальних особливостей належать вік, стать, тип вищої нервової діяльності, стан здоров'я, стан аналізаторів та інші характеристики природного, біологічного розвитку людини. До особистісних відмінностей належать особливості характеру, інтересів, мотивів, спрямованості, цінностей, досвіду, поглядів і переконань. Для реалізації цієї закономірності професіоналізації педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти застосовуються різні методи виявлення індивідуальних особливостей викладачів, від простого спостереження за поведінкою й діяльністю учасників, опитування, анкетування, до аналізу продуктів їхньої індивідуальної діяльності, створення нескладних експериментальних ситуацій природного характеру.

Важливою закономірністю професіоналізації педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти є активне залучення усіх суб'єктів професіоналізації до співпраці. Прикладом плідної співпраці з педагогічним персоналом Чернігівського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти імені К.Д. Ушинського є утворена «Майстерня андрагога», яка входить до мережі Центрів Освіти Дорослих, створених науково-педагогічним персоналом відділу андрагогіки Інституту педагогічної освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. «Майстерня андрагога» працює на засадах взаємодії з усіма структурними підрозділами Інституту з метою забезпечення скоординованої діяльності щодо розвитку компетентнісного потенціалу педагогічного персоналу післядипломної педагогічної освіти у сфері професіоналізації.

Наступною закономірністю професіоналізації педагогічного персоналу закладу післядипломної педагогічної освіти є практичне спрямування підготовки на вирішення проблемних ситуацій у професійній діяльності викладача закладу післядипломної педагогічної освіти. Проведені спільні заходи у «Майстерні андрагога» спрямовані на формування практичних умінь і навичок андрагогічної компетентності, що є необхідною складовою професіоналізації педагогічного персоналу закладу післядипломної педагогічної освіти.

Розвиток професіоналізму педагогічного персоналу закладів післядипломної педагогічної освіти є відповіддю на виклики інноваційних процесів, які відбуваються в системі освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Марчук А. В. (2020). Андрагогіка : навч. посібник. Львів: ЛьвДУВС, 2020. С.153-156. URL: <http://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3218/1/andragogika.pdf>
2. П'янківська Л. В. (2021). Професійна мотивація особистості: теоретичний аспект. URL: <https://ojs.ukrlogos.in.ua/index.php/grail-of-science/article/view/10734/10096>
3. Скрипник М.І. (2017). Професійний розвиток науково-педагогічних працівників у післядипломній освіті: концептуалізація проблеми. URL: <https://cutt.ly/BFjJJqz>